

การเทศน์ของพระบวชใหม่ในเทศกาลเข้าพรรษา*

PREACHING OF NEW MONKS IN BUDDHIST LENT PERIOD

พระธัญวัฒน์ ธีรปญโญ (วัฒนวงศ์)

Pra Tunyawat Teerapunyo (Wattanawong)

วัดเจริญศรี ตำบลนาหนัง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดหนองคาย

Wat Charoensri, Nanung Sub-district, Phonphisai District, Nongkhai Province, Thailand.

E-mail: wat@gmail.com

บทคัดย่อ

การบวชของชายไทยในประเทศไทยปัจจุบัน นอกจะบวชด้วยความศรัทธาในหลักธรรมคำสอนมุ่งปฏิบัติเพื่อมรรคผลนิพพานแล้ว ยังมีการบวชเพื่อศึกษาเล่าเรียน และบวชตามประเพณี คือบวชในระยะสั้น 1 พรรษาบ้าง 1 เดือนบ้าง 15 วันบ้าง หรือ 7 วันบ้าง แล้วแต่โอกาสจะเอื้ออำนวย การบวชเป็นค่านิยมสืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยในอดีตพ่อแม่มักส่งลูกหลานบวชเรียน เนื่องจากไม่มีทุนทรัพย์ในการส่งให้เรียนต่อ แต่ปัจจุบัน ค่านิยมในการส่งลูกหลานบวชเรียนน้อยลง สาเหตุเพราะรัฐได้จัดการศึกษาทั่วทุกพื้นที่ของประเทศไทย ในขณะเดียวกัน ลูกหลานที่สมัครบวชเรียนก็ลดน้อยลงด้วย แต่ที่ยังนิยมกันอยู่คือบวชตามประเพณีในระยะสั้น โดยมีวัตถุประสงค์บวชเพื่อทดแทนบุญคุณของพ่อแม่ อาจบวชเพื่ออยู่จำพรรษา 3 เดือนบ้าง หรือ 7 วันบ้าง เมื่อบวชเข้ามาแล้ว ก่อนลาสิกขา บางพื้นที่มีประเพณีนิยมว่า พระบวชใหม่ก่อนลาสิกขาต้องกลับไปเทศน์ให้พ่อแม่ได้ฟังก่อน การเทศน์ให้พ่อแม่ฟังก่อนลาสิกขานั้น มีวัตถุประสงค์ 3 อย่างคือ 1) เป็นญาติตถจริยา คือ การประพาสติดเป็นประโยชน์แก่พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้มีโอกาสฟังธรรมจากพระบวชใหม่ 2) การเทศน์ให้พ่อแม่ฟังถือเป็นการทดแทนบุญคุณขั้นสูงสุด เพราะได้ทำตามแบบอย่างพระพุทธเจ้า ที่ทรงเทศน์โปรดพระเจ้าสุทโธทนะ และเทศน์โปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ 3) พระบวชใหม่ได้พัฒนาตนเอง เนื่องจากก่อนเทศน์ ต้องสอบถามครูอาจารย์ ต้องอ่านหนังสือ ต้องฝึกซ้อมการเทศน์ ทำให้ตนเองได้มีความรู้ในเรื่องที่นำไปเทศน์ด้วย

คำสำคัญ: การเทศน์, พระบวชใหม่, เทศกาลเข้าพรรษา

*Received: 23 May 2020; Revised: 13 June 2020; Accepted: 30 July 2020

Abstract

The ordination of Thai men in Thailand today, there are many purposes like being faith in the Buddha teachings, focusing on the path of nirvana, studying. According to ordained in tradition, it takes time for a short period of one year, maybe 1 month, 15 days, or 7 days, depending on those opportunity that allows. Ordination is a tradition that has been inherited since the Ayutthaya period. In the past, parents often sent their children to be ordained to study because there is no money to send them to continue their studies, but at present, this value is less. The reason is the state has organized education in all areas of Thailand. Meanwhile the descendants who applied for ordination were also reduced but it is still popular comes from the short-term traditional ordination with the purpose to be gratitude of their parents depend on their vacation time; the Buddhist Lent (3 months) or 7 days. Once ordained before the last layover, in there is a tradition that the newly ordained monks had to go back and preach to their parents first. The 3 objectives of preaching to parents before leaving as; 1) being a kinship, which is to conduct oneself as being beneficial to parents and relatives so that those people have the opportunity to listen to the Dharma from newly ordained monks. 2) Preaching to parents is considered the most rewarding kindness because he followed the pace of the Lord Buddha who preached to Buddha's father, King Sutthodana, and the Buddha's mother in the Daowadung heaven. 3) The newly ordained monks have developed themselves. because before preaching, they must ask the venerable teacher, must read book, need to practice preaching that make themselves get more knowledge of the subject to be preached as well.

Keywords: Preaching, New Monks, Buddhist Lent Period

บทนำ

ในโลกนี้มีคนอยู่หลากหลายประเภท ที่มีความชอบความสนใจในสิ่งที่ต่างกันไป ไม่ใช่ว่าสิ่งที่ไม่สนใจนั้นเป็นสิ่งที่ผิด เช่น ทุกคนคงรู้ว่าการออกกำลังกายสัปดาห์ละ 3-5 ครั้ง ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ไม่ใช่ทุกคนที่รู้เช่นนั้นแล้วจะออกกำลังกายเป็นประจำ เพราะนั่นขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละคน พุทธศาสนาก็เป็นหนึ่งในนั้น ซึ่งมีทั้งคนที่เชื่อแล้วเห็นว่าคุณค่า คนที่เชื่อเฉย ๆ แต่ไม่ได้สนใจอะไร และคนที่ไม่เชื่อเลย เพราะคิดว่าแค่เป็นคนดีทำอะไรก็ได้ที่อยากทำ แค่นี้ก็ไปเบียดเบียนผู้อื่นก็พอ การเคารพความคิดของผู้อื่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ควรดูหมิ่นความคิดของผู้อื่น โดยใช้มุมมองของตัวเองตัดสิน หากความคิดนั้นยังตั้งอยู่บนความพอดีและสมเหตุสมผล แต่ทั้งหลายทั้งปวงพิสูจน์ได้ด้วยการปลีกตัวออกจากสังคมเพื่อหาความรู้ให้กับชีวิต (นฤติ น้อยศิริ, ม.ป.ป.) หรือเข้ามาสู่ร่มกาวสาวพักตร์ เพื่อเรียนรู้ธรรมะที่แท้จริง และหาโอกาสเทศนาบอกเล่าความรู้แห่งตนแก่บุคคลทั่วไป

ปัจจุบันการเทศน์บนธรรมมาสน์ของพระบวชใหม่ในเทศกาลเข้าพรรษา นับวันจะล้าสมัยเข้าไปทุกวัน ทั้งนี้ก็เพราะสาเหตุหลัก 2 ประการคือ เนื้อหาและภาษาที่เทศน์เป็นภาษาโบราณเข้าใจยาก และผู้เทศน์ทำหน้าที่อ่านอย่างเดียวไม่สัมพันธ์กับผู้ฟัง ดังนั้น เพื่อให้การเทศน์กลับมามีบทบาทเป็นที่นิยมของผู้ฟังมากขึ้น การเทศน์ของพระบวชใหม่ควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีการอ่านถ้อยคำเทศน์ให้เสียงดังฟังชัด ใช้สำนวนร่วมสมัย แต่ไม่ละทิ้งรูปแบบลีลาการเทศน์อันเป็นมรดกภูมิปัญญาของชาวพุทธ เพื่อนำธรรมะมาอธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจง่ายขึ้น ศึกษาแนวทางในการหาข้อมูลเพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับเนื้อหาปรับเปลี่ยนสำนวนตามความเหมาะสมกับผู้ฟังในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อจะได้ให้ธรรมะแทรกซึมเข้ากับวิถีชีวิตของชาวพุทธ อันจะเป็นรากฐานทางศีลธรรมในจิตใจ

บทความนี้มีคำสำคัญอยู่ 3 คำ ที่จะให้คำนิยามโดยย่อ ประกอบด้วยคำว่า การเทศน์ แปลว่าการแสดง การชี้แจง การชี้ให้เห็นแจ้ง ใช้น้ำ เทศนา (อ่านว่า เท-สะ-นา หรือ เทต-สะ-หนา) ก็ได้ เทศน์หมายถึง การถ่ายทอดธรรมอันเป็นคำสั่งสอนทางศาสนาด้วยการแสดงชี้แจงให้ฟัง เป็นการเผยแผ่ศาสนาแบบหนึ่งที่ใช้กันมาแต่สมัยพุทธกาล ต่อมาคือคำว่า พระบวชใหม่ คือพระที่ยังไม่มีพรรษา ยังไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพระวินัยและพระธรรมต่าง ๆ หน้าที่ของพระก็ต้องศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม และสั่งสอนธรรมอยู่แล้ว และสุดท้ายคำว่า เทศกาลเข้าพรรษา หมายถึง ช่วงเวลา 3 เดือนที่กำหนดให้ภิกษุสงฆ์หยุดการเดินทางจาริกไปในสถานที่ต่าง ๆ หลังจากเดินทางจาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นเวลา 8 - 9 เดือน ช่วงเข้าพรรษาเป็นช่วงที่ให้พระภิกษุสงฆ์ได้หยุดพักผ่อน เป็นเวลาที่พระภิกษุสงฆ์จะได้ประพฤติปฏิบัติธรรมสำหรับตนเอง และศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยตลอดอายุพรรษา

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทศกาลเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษา จัดเป็นพิธีกรรมของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา โดยท่านต้องประพฤติปฏิบัติตามพระพุทธานุญาตที่ทรงวางเป็นระเบียบข้อบังคับให้พระสงฆ์ต้องเข้าจำพรรษาในสถานที่ที่ทรงอนุญาตให้เข้าอาศัยอยู่ได้ และพิธีกรรมวันเข้าพรรษานี้พุทธศาสนิกชนได้มีส่วนร่วมประกอบคุณงามความดีตามหน้าที่ของชาวพุทธ เพื่อช่วยเหลือพระสงฆ์อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งมีประวัติที่น่าสนใจวันเข้าพรรษา เริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำเดือน 8 จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 เรียกว่า ครอบไตรมาส คือ 3 เดือน เป็นการเข้า “พรรษาต้น” ส่วนการเข้า “พรรษาหลัง” เริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำเดือน 9 จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 (สมปราชญ์ อัมมะพันธ์, 2536) พิธีกรรมก่อนจะถึงวันเข้าพรรษา พระท่านจะทำการซ่อมแซมเสนาสนะที่ชำรุดทรุดโทรมให้อยู่ในสภาพที่ดีที่ใช้อยู่อาศัยได้ จัดการปิดกวาดหยากไย่ เช็ดถูให้สะอาด สาเหตุที่ต้องกระทำเสนาสนะให้มั่นคงและสะอาด ก็เพื่อจะได้ใช้บำเพ็ญสมณกิจในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาได้เต็มที่ ไม่ต้องกลัวฝนจะรบกวนบดบังให้พระสวดมนต์เสร็จแล้วจึงกระทำพิธีเข้าพรรษา โดยกล่าวอธิษฐานตั้งใจเพื่ออยู่จำพรรษา ตลอดฤดูฝนในวันของท่านที่ตั้งใจจะอยู่

1. ความเป็นมาของการเข้าพรรษา

ประวัติพิธีเข้าพรรษาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนามีเรื่องเล่าว่า ในประเทศอินเดียในสมัยโบราณ เมื่อถึงฤดูฝน น้ำมักท่วม ผู้ที่สัญจรไปมาระหว่างเมือง เช่น พวกพ่อค้า ก็หยุดเดินทางไปมาชั่วคราว พวกเดียรถีย์และปริพาชกผู้ถือลัทธิต่าง ๆ ก็หยุดพัก ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งตลอดฤดูฝนทั้งนี้ เพราะการคมนาคมไม่สะดวก ทางเป็นหลุมเป็นโคลน เมื่อเกิดพระพุทธศาสนาแล้ว พระพุทธเจ้าเสด็จจาริกเผยแผ่พระศาสนาต่อไป นับเป็นพุทธจริยาวัตร ในตอนแรกที่ยังมีพระภิกษุสงฆ์ไม่มาก พระภิกษุสงฆ์ปฏิบัติประพฤติดังพระพุทธเจ้า ความครหานินทาใด ๆ ก็ไม่เกิดขึ้น จึงไม่ต้องทรงตั้งบัญญัติพิธีอยู่จำพรรษา ครั้นพอพระพุทธศาสนาแผ่ขยายออกไปกว้าง พระภิกษุสงฆ์ได้เพิ่มปริมาณเพิ่มขึ้น

วันหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ในกรุงราชคฤห์ มีพระภิกษุ 6 รูป คือ ฉัพพัคคีย์ (กลุ่มพระ 6 รูป ได้แก่ 1. พระปณทกะ 2. พระโลหิตกะ 3. พระเมตติยะ 4. พระภุมมชกะ 5. พระอัสสชิ 6. พระปุนัพพสุกะ) ที่มีนิสัยคึกคะนองและดื้อรั้นเป็นส่วนตัว ไม่ละอายต่อการทำผิดพระวินัย (พระมหาอเนก มหคฺชปุณฺณ (พัฑฺธสโร), 2556) แม้เมื่อถึงฤดูฝน ก็ยังพากันจาริกไปมา เที่ยวเหยียบย่ำข้าวกล้า หน่ำระบัด และสัตว์เล็กสัตว์น้อยให้เกิดความเสียหายและตายไป ประชาชนจึงพากันติเตียนว่า ไฉนพระสมณศากยบุตรจึงเที่ยวไปมาอยู่ทุกฤดูกาล พากันเหยียบย่ำข้าวกล้าและต้นไม้ตลอดจนทั้งสัตว์หลายตายจำนวนมาก แม้พวกเดียรถีย์และปริพาชก ก็ยังหยุดพักในฤดูฝน หรือจนแม้แต่นกก็ยังรู้จักทำรังเพื่อพัก

หลบฝน เมื่อความเรื่องนี้ทราบถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงทรงบัญญัติเป็นธรรมเนียมให้พระภิกษุสงฆ์อยู่จำพรรษาในที่แห่งเดียวตลอด 3 เดือน คือ ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำเดือน 8 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 ห้ามมิให้พระภิกษุเที่ยวไปค้างคืนที่อื่น หากมีธุระกิจเป็นอันชอบด้วยพระวินัย จึงไปได้ด้วยการทำสัตตาคหกรณียะ คือต้องกลับมาที่พักเดิมภายใน 7 วัน นอกจากนั้นห้ามเด็ดขาด และปรับอาณัติแก่ผู้ฝ่าฝืนล่วงละเมิดพระบัญญัติพิธีการปฏิบัติในวันเข้าพรรษา (ส.อ. (ไทย) 12/234/112) มีความเป็นมาดังกล่าวนี้

พิธีกรรมของพุทธศาสนิกชน อันเนื่องในวันเข้าพรรษานั้น พุทธศาสนิกชนมีการกระทำบุญตักบาตรกัน 3 วัน คือวันขึ้น 14 - 15 ค่ำ และวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 และขนมนิยมนำมาทำกันในวันเข้าพรรษา ได้แก่ ขนมเทียน และท่านสาธุชนที่มีความเคารพนับถือพระภิกษุวัดใด ก็จัดเครื่องสักการะ เช่น น้ำตาล น้ำอ้อย สบู่ แปรง ยาสีฟัน พุ่มเทียน เป็นต้น นำไปถวายพระภิกษุวัดนั้น ยังมีสิ่งสักการะบูชาที่พุทธศาสนิกชนนิยมกระทำกันเป็นงานบุญนำสนุกสนานอีกอย่างหนึ่ง คือ "เทียนเข้าพรรษา" บางแห่งจะมีการบอกบุญเพื่อร่วมหล่อเทียนแท่งใหญ่ แล้วแห่ไปตั้งในวัดอุโบสถ เพื่อจุดบูชาพระรัตนตรัยตลอด 3 เดือน การแห่เทียนจำนำพรรษาหรือเทียนเข้าพรรษาจัดเป็นงานเอิกเกริก มีฆ้องกลองประโคมอย่างสนุกสนาน และเทียนนั้นมีการหล่อหรือแกะเป็นลวดลายและประดับตกแต่งกันอย่างงดงาม (สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2547)

เทศกาลเข้าพรรษานี้ ถือกันว่าเป็นเทศกาลพิเศษ พุทธศาสนิกชนจึงจะมักหมั่นในการบุญกุศลยิ่งกว่าธรรมดา บางคนตั้งใจรักษาศีลอุโบสถตลอด 3 เดือน บางคนตั้งใจฟังเทศน์ทุกวันพระตลอดพรรษา มีผู้ตั้งใจทำความดีเป็นพิเศษขึ้น ทั้งมีผู้งดเว้นการกระทำบาปกรรมในเทศกาลเข้าพรรษา และคนอาศัยสาเหตุแห่งเทศกาลเข้าพรรษาดำรงสัตย์ปณิธานลด-ละ-เลิกอบายมุขและความชั่วสามานย์ต่าง ๆ โดยตลอดไป จึงนับเป็นบุคคลที่ควรได้รับการยกย่องสรรเสริญและได้รับสิ่งอันเป็นมงคล

2 ความสำคัญและประโยชน์ของการเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษา เป็นวันเริ่มต้นที่พระภิกษุสงฆ์จะต้องอธิษฐานจำพรรษาอยู่กับที่ ไม่เที่ยวจาริกไปยังที่ต่าง ๆ เป็นเวลา 3 เดือน นับตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำเดือน 8 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 ของทุกปี ซึ่งการให้จำพรรษาในสมัยพุทธกาล ก็เพื่อป้องกันมิให้พระสงฆ์ไปเหยียบย่ำข้าวและพืชผลของชาวบ้านเสียหาย ต่อมาถือเป็นโอกาสที่พระภิกษุจะได้มาอยู่ร่วมกันเพื่อศึกษาธรรมะ ส่วนชาวบ้านก็ได้เข้าวัดถวายทาน รักษาศีล ฟังธรรม และเจริญภาวนา เพื่อเพิ่มพูนบุญกุศล โดยมีพระภิกษุเป็นแบบอย่าง ครั้นต่อมาจึงเกิดประเพณีนิยมบวช 3 เดือน ขณะเดียวกันก็มีพุทธศาสนิกชนจำนวนหนึ่งถือเอาวันเข้าพรรษาเป็นวันเริ่มต้นที่จะอธิษฐานจิต ลด ละ ความชั่วทั้งหลาย และทำความดีเพิ่มขึ้น สำหรับประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวันนี้คือ การถวายผ้าอาบน้ำฝน และการแห่ถวายเทียนพรรษา อันได้แก่

1. ช่วงเข้าพรรษานั้น เป็นช่วงเวลาที่บ้านประกอบอาชีพทำไร่นา ดังนั้น การกำหนดให้ภิกษุสงฆ์หยุดการเดินทางจาริกไปในสถานที่ต่าง ๆ ก็จะช่วยให้พันธุ์พืชของต้นกล้า หรือสัตว์เล็กสัตว์น้อยไม่ได้รับความเสียหายจากการเดินธุดงค์

2. หลังจากเดินทางจาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นเวลา 8 - 9 เดือน ช่วงเข้าพรรษาเป็นช่วงที่ให้พระภิกษุสงฆ์ได้หยุดพักผ่อน

3. เป็นเวลาที่พระภิกษุสงฆ์จะได้ประพฤติปฏิบัติธรรมสำหรับตนเอง และศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ตลอดจนเตรียมการสั่งสอนให้กับประชาชนเมื่อถึงวันออกพรรษา

4. เพื่อจะได้มีโอกาสอบรมสั่งสอนและบวชให้กับกุลบุตรผู้มีอายุครบบวช อันเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

5. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสบำเพ็ญกุศลเป็นการพิเศษ เช่น การทำบุญตักบาตร ห่อเทียนพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝน รักษาศีล เจริญภาวนา ถวายจตุปัจจัยไทยธรรม จดเวณีย์บายมุข และมีโอกาสได้ฟังพระธรรมเทศนาตลอดเวลาเข้าพรรษา (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2562)

3. ความพิเศษสำหรับการบวชในช่วงเข้าพรรษา

การบวชในช่วงเข้าพรรษามีความน่าสนใจ น่าดึงดูดใจ และมีความแตกต่างจากการบวชในช่วงเวลาอื่นหลายประการ (หลวงพ่อดัตตชีโว, 2562) ดังนี้

1. ภูมิอากาศเหมาะต่อการเรียนรู้ธรรมะ : สภาพภูมิอากาศในช่วงเข้าพรรษามีความเหมาะสมกับการปฏิบัติธรรมเป็นอย่างมาก เพราะเป็นช่วงเวลาที่ไม่ร้อนเกินไป ไม่หนาวจนเกินไป มีอากาศที่อบอุ่นกำลังดี เนื่องมาจากภูมิประเทศของไทยตั้งอยู่บนเส้นศูนย์สูตร เป็นเขตร้อนชื้น จึงมีความได้เปรียบมากกว่าหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคอื่น ซึ่งช่วยให้การปฏิบัติธรรมมีข้อขัดข้องน้อยลง มีความสัปปายะมากขึ้น ผู้ที่ปรารถนาจะสะสมความเพียรให้สูงขึ้นก็สามารถบำเพ็ญเพียรได้โดยสะดวก ปราศจากทุกขเวทนามากระทบผู้ที่มีความตั้งมั่น

2. ครูปาจารย์พร้อม : เนื่องจากพระภิกษุที่เป็นครูปาจารย์ ท่านถูกพระวินัยกำหนดแล้วว่าห้ามไปไหน ต้องพักค้างอยู่ในวัดตลอดพรรษา ดังนั้น ครูปาจารย์จึงมีพร้อมที่จะถ่ายทอดสัพพัญญูมากที่สุด ในฤดูเข้าพรรษา เพราะฉะนั้น ถ้าใครมาเป็นลูกศิษย์ก็จะได้ศึกษาธรรมอันสูงจากพระคุณเจ้าที่เป็นครูปาจารย์ โอกาสที่จะได้รับการแบ่งปันธรรมะจึงเต็มทีมากกว่าฤดูอื่น ด้วยเหตุนี้ในช่วงเข้าพรรษาพระใหม่จึงมีโอกาสศึกษาธรรมะและปฏิบัติธรรมอย่างเต็มที่ตามกาลเทศะดังกล่าว

3. เป็นค่านิยมที่ดี : ในช่วงเข้าพรรษา ผู้คนในสังคมมักมีค่านิยมเชิงบวกที่จะนำบุตรหลานเข้าร่วมกาสาวพักตร์ให้เป็นบุญกุศลแก่บรรพบุรุษ ก่อความดี การอุปสมบทเป็นพระใหม่ในช่วงเข้าพรรษานั้น ชาวพุทธส่วนใหญ่ยังเชื่อว่ามีอานิสงส์มาก เป็นการทำความบุญครั้งสำคัญของชีวิต จึงเป็นการ

สมควรยิ่งที่คฤหัสถ์ชายจะบวชในฤดูเข้าพรรษา จะเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาตามรอยครูบาอาจารย์ด้วย (จ. เปรียญ, 2518) เพราะฉะนั้น ต้องถือว่าฤดูนี้ พระใหม่ในฐานะที่เป็นลูกศิษย์ก็必将มีความกระตือรือร้นไปพร้อมกันด้วย

4. จูงใจให้ญาติเข้าวัด : เมื่อลูกหลานผู้มีอายุครบบวชได้อุปสมบทเป็นพระใหม่แล้ว เหล่าเครือญาติก็จะเกิดความรู้สึกปลื้มปิติที่ได้เกาะชายผ้าเหลือง ด้วยเหตุนี้ญาติโยมเองก็เกิดสำนึกในบาปบุญคุณโทษ อาจระลึกถึงเจ้ากรรมนายเวร ทำให้ถือโอกาสนี้เข้ามาสะสมบุญญาบารมีในช่วงเวลาที่ลูกหลานบวชเป็นพระใหม่ก็เป็นได้ จนเกิดเป็นบรรยากาศแห่งการทำดีมากขึ้น เช่น การถวายภัตตาหาร การถวายสังฆทาน การถวายเทียนพรรษา การปิดกวาดอาวาสสถานเจดีย์ หรือการฟังเทศน์ฟังธรรม เป็นต้น ซึ่งจะก่อให้เกิดบุญกุศลแก่ทุกฝ่าย

วิเคราะห์การเทศน์ของพระบวชใหม่ในเทศกาลเข้าพรรษา

การบวชในพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะบวชในฤดูกาลไหน หรือจะบวชช่วงสั้น-ช่วงยาวแค่ไหนก็ตาม มีวัตถุประสงค์ในการบวชเหมือนกันคือ มุ่งที่จะกำจัดทุกข์ให้หมดไป แล้วทำพระนิพพานให้แจ้ง หรือพูดกันภาษาชาวบ้านว่า “มุ่งกำจัดกิเลสเพื่อบรรลุมรรคผลนิพพาน” (หลวงพ่อทัตตชีโว, 2562) จะได้ไม่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิดกัน อีกอย่างก็ก็ตาม เมื่อบวชแล้วถ้าได้ตั้งใจอย่างนี้ ทำตามวัตถุประสงค์ของการบวชอย่างนี้เต็มที่ ไม่ว่าจะบวชฤดูกาลไหนก็ได้บุญเท่า ๆ กันทั้งนั้น อันนี้โดยหลักการ แต่ในความเป็นจริง เนื่องจากผู้บวชยังเป็นผู้ที่เข้ามาสู่ศาสนาใหม่ ๆ และยังต้องการสภาพที่เหมาะสมพิเศษ ๆ ใน การที่จะศึกษาธรรมะ ในการที่จะขัดเกลาตนเองตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะฉะนั้น ถ้าได้บรรยากาศพิเศษ ๆ ก็จะช่วยให้การบรรลุวัตถุประสงค์ของการบวชนั้นง่ายขึ้นและดีขึ้น ปุ่ยาตาหวดของเราจึงได้เลือกแล้วว่า ฤดูเข้าพรรษาเป็นบรรยากาศพิเศษ เหมาะที่จะให้ลูกหลานของตนเข้ามาบวช

ในอดีตกาล การเข้าพรรษามีประโยชน์แก่พระสงฆ์ในด้านการศึกษาพระธรรมวินัย โดยการที่พระสงฆ์จากที่ต่าง ๆ มาอยู่จำพรรษารวมกันในที่ใดที่หนึ่ง พระสงฆ์เหล่านั้นก็จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และถ่ายทอดความรู้ตามพระธรรมวินัยให้แก่กัน ตามความเชื่อที่ผสมผสานอยู่ในสังคมไทย (ผจงจิตต์ อธิคมนันท์, 2543) ณ ปัจจุบัน การศึกษาพระธรรมวินัยในช่วงเข้าพรรษาในประเทศไทย ก็ยังจัดเป็นกิจสำคัญของพระสงฆ์ โดยพระสงฆ์ที่อุปสมบททุกรูป แม้จะอุปสมบทเพียงเพื่อชั่วคราวสามเดือน ก็จะต้องศึกษาพระธรรมวินัยเพิ่มเติม ปัจจุบันพระธรรมวินัยถูกจัดเป็นหลักสูตรของคณะสงฆ์ ในหลักสูตรพระธรรม จะเรียกว่า ธรรมวิภาค พระวินัย เรียกว่า วินัยมุข รวมเรียกว่า “นักธรรม” ชั้นต่าง ๆ โดยจะมีการสอบไล่ความรู้พระปริยัติธรรมในช่วงออกพรรษา เรียกว่า การสอบธรรมสนามหลวง ในช่วง

วันขึ้น 9 - 12 ค่ำ เดือน 11 (จัดสอบนักธรรมชั้นตรีสำหรับพระภิกษุสามเณร) และช่วงวันแรม 2 - 5 ค่ำ เดือน 12 (จัดสอบนักธรรมชั้นโทและเอก สำหรับพระภิกษุสามเณร) ปัจจุบันการศึกษาเฉพาะในชั้นนักธรรมตรีสำหรับพระนวกะ หรือพระบวชใหม่ จะจัดสอบในช่วงปลายฤดูเข้าพรรษา เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่ลาสิกขาบทหลังออกพรรษา จะได้ตั้งใจเรียนพระธรรมวินัยเพื่อสอบไล่ให้ได้นักธรรมในชั้นนี้ด้วย (บัวฉัตร, 2562) แต่กระนั้นการเทศน์ก็เป็นอีกหน้าที่หนึ่ง ที่พระบวชใหม่จะต้องฝึกฝนให้มีทักษะมากพอจะขึ้นธรรมาสน์ เพื่อเทศนาโปรดญาติโยมตลอดเข้าพรรษา

หน้าที่ของพระบวชใหม่เกี่ยวกับการเทศน์

หน้าที่ของพระก็ต้องศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม และสั่งสอนธรรมอยู่แล้ว ไม่ว่าจะพระเก่าหรือพระใหม่ แต่ที่มีประเพณีให้พระใหม่ไปเทศน์ให้ญาติโยมบิฑามารดา หรือญาติผู้ใหญ่ฟัง ก็เนื่องมาจากว่าญาติโยมผู้หลักผู้ใหญ่ นั้น อยากจะรู้ว่าพระลูกพระหลานได้บวชมาแล้ว ศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าบ้างหรือไม่ ศึกษาพระธรรมวินัยบ้างหรือไม่ หรือแค่มาบวชแล้วก็นั่ง ๆ นอน ๆ ไปวัน ๆ การให้พระใหม่ไปเทศน์ให้โยมฟัง ก็เป็นการกระตุ้นให้พระบวชใหม่ ซึ่งบางรูปบางท่านก็มีเวลาบวชน้อยอยู่แล้วกรณีเป็นหนุ่มเป็นวัยรุ่น มาบวชตามประเพณีอะไรทำนองนี้ ได้เร่งศึกษาธรรมะ อย่างน้อยก็เรียนรู้การเทศน์การแสดงธรรม เพื่อที่จะได้เป็นที่เลื่อมใสแก่พุทธศาสนิกชนญาติโยมว่า ไม่ได้บวชมาเปล่า ๆ แต่บวชมาศึกษาพระธรรมวินัยด้วย

เมื่อพ่อแม่หรือญาติเห็นว่าการบวชของลูกหลานไม่เปล่าประโยชน์ ก็จะมีความเลื่อมใสในพระศาสนา นอกจากนั้น พระบวชใหม่เองก็ยังได้ชื่อว่าทำการตอบแทนพระคุณบุพการีตามหลักที่พระผู้มีพระภาคสอนไว้ว่า การตอบแทนคุณของบิดามารดา ที่ดีที่สุดก็คือการสอน การชักจูงชี้แจง ให้บิดามารดา มีศีล มีสัมมาทิฐิ ซึ่งก็จะเกิดขึ้นจากการได้ฟังธรรมที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา จากเทศน์ของพระนั่นเอง

เหตุผลที่พระใหม่ควรเทศน์ มี 3 ประการ ดังนี้

ข้อที่ 1 ญาติตระกูลจรรยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์แก่ญาติ การนำธรรมะไปบอกกล่าวแก่บิดามารดา ไม่ว่าจะอ่านตามคัมภีร์หรือได้ฟังจากพระที่บวชก่อน จัดว่าเป็นการสงเคราะห์ญาติ เป็นการประพฤติตน ขวนขวายในการทำประโยชน์ให้แก่ญาติ บิฑามารดา เป็นต้น เพราะบิดามารดาอาจได้รู้ได้ฟัง ในสิ่งที่ยังไม่เคยได้รู้ได้ฟังมาก่อน เรื่องไหนได้รู้ได้ฟังแล้ว อาจจะหลงลืมไปบ้าง บางครั้งบิดามารดา นำเอาข้อธรรมไปประพฤติก็จักได้ประโยชน์ การทำหน้าที่ของลูกต่อบุพการีให้สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวนี้ลูกคนไหนทำได้ ก็นับว่าเป็นลูกที่ประสบความสำเร็จในฐานะลูกชั้นยอด แล้วแต่ว่ายังคงเป็นความสำเร็จแบบโลกีย์ที่ใคร ๆ ก็สามารถทำได้ หน้าที่ของท่านเลี้ยงมาแล้วต้องเลี้ยงท่านตอบ ช่วยทำงานของท่านสืบทอดเจตนา ประพฤติตนให้สมควรรับมรดก ท่านเสียชีวิตไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

ข้อที่ 2 ตามคติความเชื่อของชุมชน บางพื้นที่บางชุมชนมีคติความเชื่อที่ว่า การกลับไปเทศนาบอกปิตามารดานั้น เป็นการทำตามแบบอย่างพระพุทธรูปที่กลับไปเทศนาโปรดปิตามารดา การตอบแทนด้วยธรรมะถือว่าการตอบแทนสูงสุด ดีกว่าการให้อย่างอื่นทั้งปวง บางพื้นที่มีคติความเชื่อแบบนี้ ลูกที่มีความกตัญญูตอบแทนพระคุณพ่อแม่ให้ถึงที่สุด เปรียบได้ดั่งยกพ่อแม่และแม่มาประดิษฐานอยู่บนบ่าซ้ายและบ่าขวา พร้อมปรนนิบัติท่านทั้งสองให้มีความสุขเต็มเปี่ยมด้วยมนุษย์สมบัติ เช่น กิน กาม เกียรติ กระทั่งยอมให้ท่านอุจจาระปัสสาวะอยู่บนบ่าของตน จนวันหนึ่งท่านทั้งสองนั้นล่วงไปตามอายุสังขารอย่างสงบ แต่การปรนนิบัติมารดาบิดาถึงเพียงนั้น ก็นับว่าเป็นการแสดงความกตัญญูอย่างมหาศาลแล้ว จากนั้นการดำรงอยู่บนโลกก็จะราบรื่นมากขึ้นเพราะแรงกตัญญูนั่นเอง

ข้อที่ 3 อุบายเพื่อการศึกษา เป็นเรื่องที่ผู้บวชต้องชวนขยายขันอ่าน ขันหาข้อมูลเพื่อจะไปเทศน์โปรด ผลที่ได้คือ ได้มีการอ่านการจำเกิดขึ้น ข้อนี้ถือว่าได้ประโยชน์มาก เพราะระยะเวลาสั้น ๆ ที่บวช ถือว่าอาจจะได้ข้อคิดข้อธรรมกลับไปใช้เมื่อลาสิกขาจากสมณเพศแล้ว อุบายนี้ได้ประโยชน์ทั้งแก่ผู้บวช แก่ปิตามารดาของผู้บวช และแก่พุทธศาสนา เพราะพระบวชใหม่จะต้องชวนขยายขันอ่านขันหาข้อมูลเพื่อจะไปเทศน์โปรดญาติธรรม รวมไปถึงบุพการีด้วย และพระพุทธศาสนาก็ได้ผู้สืบทอดในช่วงเข้าพรรษาอีกประการหนึ่งด้วย ผลที่ได้สำหรับพระบวชใหม่คือ ได้มีการอ่าน การจำ เกิดขึ้นมาก ข้อนี้ถือว่าได้ประโยชน์มากเพราะแม้การบวชจะมีระยะเวลาสั้น ๆ แต่ก็ถือว่าอาจจะได้ข้อคิดข้อธรรมกลับไปใช้เมื่อเป็นคฤหัสถ์ โดยการนำเอาหลักธรรมใช้เป็นรากฐานทางจิตใจในการดำรงชีพ นอกจากปรนนิบัติมารดาบิดาอย่างที่กล่าวมาข้างต้นตามปกติแล้ว ยังบำเพ็ญตนเป็นมคณายน่าพ่อแม่ดำเนินเข้าสู่เส้นทางธรรมด้วย การนำท่านให้สมาทานประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีล สมาธิ ปัญญาหรือท่าน ศีล ภาวนา จนพ่อแม่มีศรัทธามีสติ มีจิตปราศจากความตระหนี่ และมีปัญญารู้ทั่วถึงธรรม ลูกคนไหนทำได้อย่างนี้ นี่คือที่สุดแห่งความกตัญญู

กลวิธีการเทศน์ที่ถูกต้อง

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้อรรถาธิบายเรื่องหลักการและวิธีการเทศน์ว่า ต้องครบเครื่อง รู้ขั้นตอนการเทศน์ทั้งหมด ใช้อุเทศเป็น ทำนิเทศได้ ปฏิภาณเทศได้ สรุปลงใจให้จับใจ เทศนาจะต้องไพเราะในเบื้องต้น อาทิกลยาณ ด้วยอะไร อุเทศ คือยกหัวข้อขึ้นแสดง มัชฌิมกถา ไพเราะในท่ามกลางด้วยนิเทศ อธิบายขยายความ อธิบายขยายความไพเราะในท่ามกลาง แล้วสุดท้ายปริโยสานกถา ปฏิภาณเทศ สรุปลงใจประทับใจ ก็คือ ไพเราะในที่สุด (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), มปป.)

นี่คือ วิธีการเทศน์ อุเทศ (อุเทศ ตั้งโนมา ห้าชั้น ภาสิต-บาลีนิกเขปท อารัมภกถา) อุเทศ ที่แปลว่า ยกหัวข้อขึ้น จะมี 3 ส่วน คือ

1. ตั้งนะโม ผู้เทศน์ต้องตั้งนะโม 5 ชั้น ให้เป็น

2. บาลินิกเขปบท ต้องมีบาลี เวลาเทศน์ต้องมีบาลีอ้าง เรียกว่า นิกเขปบท ตั้งยกพุทธศาสน-
สุภาชิตมาเป็นภาษาบาลี

3. อารัมภกถา คำปรารภ เหมือนแต่งเรียงความ ต้องมีคำปรารภ ต้องมีคำเริ่มต้น

1) การตั้ง นโมฯ เทศน์

นโมฯ สามชั้น คือ นโมฯ ให้ศีล คือ หยุดหายใจ 3 ครั้ง เรียกว่า นโมฯ สามชั้น

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส

นโมฯ ห้าชั้น หยุดหายใจ 5 ครั้ง

- นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส นโม ตสฺส -

- ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส

- นโม ตสฺส ภควโต

- อรหโต สมมา -

- สมพุทฺธสฺส

เหมือนไหว้ครู ถ้าตั้ง นโมฯ ดี แสดงว่า ไหว้ครูดี ครั้นตั้ง นโมฯ ห้าชั้นเสร็จ ต้องตั้งบาลีทันที
ตัวอย่าง...

ตีณิมาณี ภิกขเว อาธิปไตยยานิ กตมานิ ตินิ อตตาทิปไตยยํ โลกาทิปไตยยํ ธมมาธิปไตยยณฺติ

ติ ตัวสุดท้ายให้ออกเสียง ยันตี....ติ ลากเสียงนิดหน่อย แต่ไม่ต้องลากค้อยาวมากหรือจะยาวนาน
หน่อย ทำไมต้องมี ติ ถ้ารู้บาลี ก็หมายความว่า ถ้อยคำเหล่านี้ เป็นคำอ้างมาจากพระไตรปิฎก ไม่ได้คิด
ขึ้นเอง นักปราชญ์หรือพระพุทเจ้าท่านตรัสไว้อย่างนั้น แล้วท่านก็ต่อด้วยอารัมภกถา เป็นแบบนี้
ตัวอย่าง...

ณ บัดนี้ อาตมภาพ (ไม่ใช่อาตมา อาตมาภาพ) จักรับประทานแสดงธรรมพระเทศนา ใน
อธิปไตยกถา เพื่อเป็นเครื่องประดับประดาองค์ของศรัทธา ประดับปัญญาบารมี เพิ่มกุศลราศี ของท่าน
พุทธศาสนิกชนทั้งหลายผู้มาประชุมกัน ณ วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร เนื่องในพิธีบำเพ็ญกุศล ใน
วันธัมมัสสวนะ คือ วันพระ ตามสมควรแก่เวลาสืบไป

2) หลักการใช้อุเทศ

ณ บัดนี้ อาตมภาพ จักรับประทานแสดงพระธรรมเทศนา . . .

ทำไมรับประทาน ก็เวลางานหลวง ใช้คำว่า รับประทานทาน ถวายวิสาขนาพระธรรมเทศนา ชาวบ้านก็คือ รับประทาน นั่นเอง ขออนุญาตแสดงพระธรรมเทศนา พูดกับโยม ไม่ใช่กิน ประทาน นี่คือการให้โอกาส ขอโอกาสในการแสดงพระธรรมเทศนา ในเรื่องนี้ เป็นภาษาเก่า

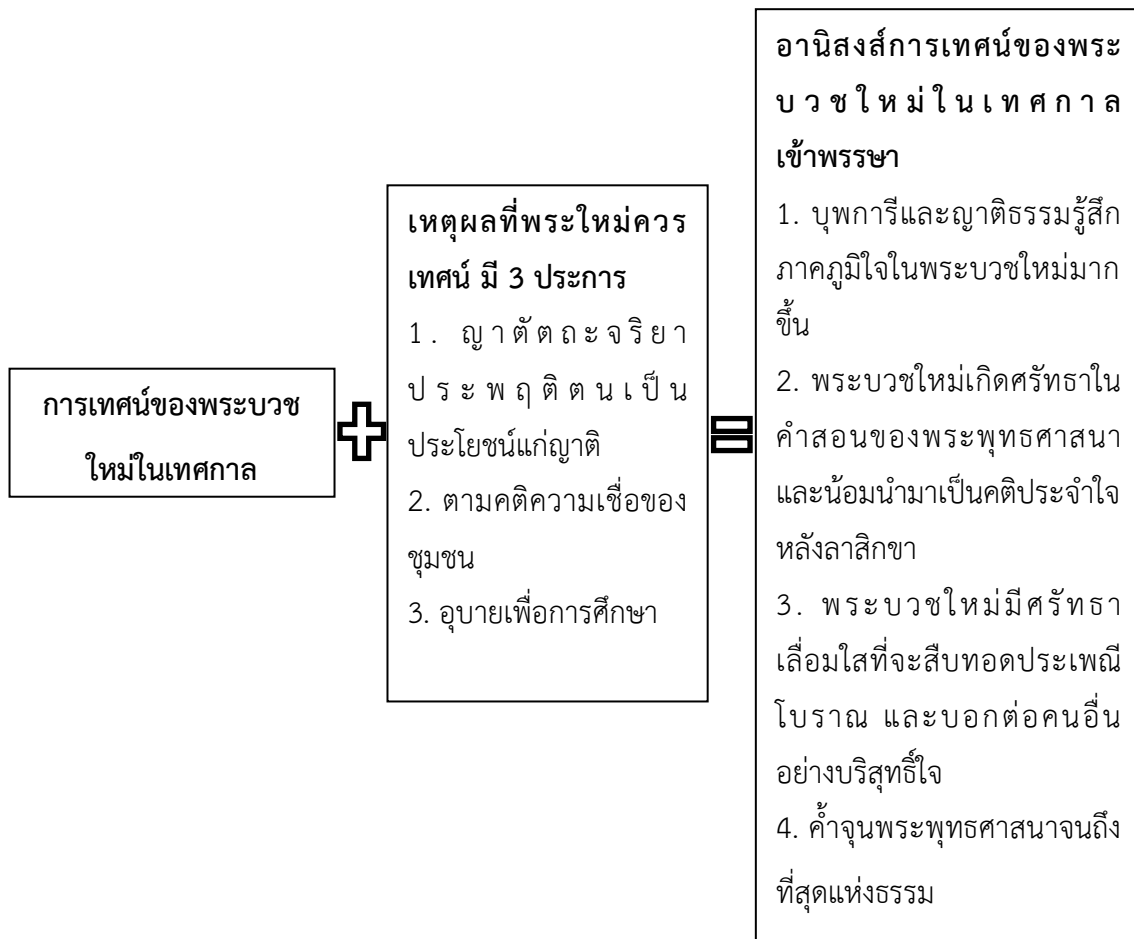
ท่อนที่สอง เหมือนกันคือ เพื่อประทับประคองฉลองศรัทธา

มีอยู่ท่อนหนึ่ง มีอยู่คำ 3 คำ คือ ศรัทธา ปัญญาและกุศลบุญราศี..แก่ใคร ผู้ฟัง ผู้มาประชุมกัน พุทธศาสนิกชนผู้มาประชุมกัน ที่ไหน....ตามสมควรแก่เวลา

อานิสงส์ของการฟังเทศน์

ธรรมสวนานิสงส์ 5 คือ อานิสงส์ของการสดับรับฟังพระธรรมเทศนา มีดังนี้

- 1) อสสุตฺตํ สุนาติ ย่อมได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ได้เรียนรู้สิ่งที่ยังไม่เคยเรียนรู้
- 2) สุตฺตํ ปริโยทเปติ สิ่งที่เคยได้ฟัง ก็ทำให้แจ่มแจ้ง เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น
- 3) กงฺขํ วิหนติ แก้อั้วสงสัยได้ บรรเทาความสงสัยเสียได้
- 4) ทิฏฐิ อฺชฺ ํ กโรติ ทำความเห็นให้ถูกต้องได้
- 5) จิตฺตมสฺส ปสฺสิตติ จิตของเขาย่อมผ่องใส (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2562)

แผนภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดการเทศน์ของพระบวชใหม่ในเทศกาลเข้าพรรษา

สรุป

ตามประเพณีไทยที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต ชายไทยที่เป็นพุทธศาสนิกชน เมื่ออายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ ต้องหาโอกาสบวชเรียนหรืออย่างน้อย 3 เดือน หรือ 1 เดือน ตามโอกาสจะเอื้ออำนวย ในอดีตที่พ่อแม่ไม่มีทุนทรัพย์ในการส่งลูกหลานเข้าศึกษาต่อได้ มักจะส่งลูกชายบวชเรียน แต่ปัจจุบันค่านิยมในการบวชเรียนลดน้อยลง เนื่องจากการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาของรัฐเข้าถึงประชาชนครอบคลุมทุกพื้นที่ ดังนั้น การบวชในปัจจุบันส่วนใหญ่จึงเป็นการบวชตามประเพณีในระยะสั้น 7 วัน 15 วันเท่านั้น หรือบวชเข้าพรรษา หลังออกพรรษาแล้วก็ลาสิกขา เพื่อไปประกอบสัมมาอาชีพ ส่วนการบวชเพื่อศึกษาเล่าเรียนลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตาม ความเชื่อที่ปลูกฝังกันมาตั้งแต่อดีตว่า ลูกชายต้องหา

โอกาสบวชทดแทนบุญคุณของพ่อแม่ จะมาน้อยแค่ไหน แล้วแต่ความสมัครใจ เมื่อบวชเข้ามาแล้วสิ่งแรกที่พระบวชใหม่จะต้องทำ ก็คือเรียนรู้การใช้ชีวิตในเพศบรรพชิต มีทวัตรสวดมนต์ บิณฑบาต ประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของอุปัชฌาย์ หรือครูอาจารย์ และกิจอื่น ๆ ที่เป็นธรรมเนียมสงฆ์ แต่ก่อนจะลาสิกขานั้น มีประเพณีนิยมในบางพื้นที่ว่า พระบวชใหม่จะต้องไปเทศน์ที่บ้านให้พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย หรือญาติพี่น้องได้ฟัง เหตุผลก็เพื่อเป็นการประพฤติเป็นประโยชน์แก่ญาติ นั่นก็คือพ่อแม่ ญาติพี่น้องจักได้มีโอกาสในการฟังธรรม เหตุประการที่สอง เป็นการทำตามแบบอย่างพระพุทธเจ้า คือ การแสดงธรรมให้บิดาได้ฟัง แม้พระมารดาจะทิวศตไปแล้ว ก็ยังตามไปแสดงธรรมให้ฟังที่เทวโลก ถือเป็นการตอบแทนบุญคุณขั้นสูงสุด และประการสุดท้าย ในส่วนของพระใหม่เอง ก็จักได้เตรียมตัวศึกษากลวิธีการเทศน์ ฝึกซ้อม อ่านหนังสือ เพื่อเตรียมตัวในการเทศน์ จะเห็นได้ว่า การเทศน์ในพรรษาของพระบวชใหม่ หรือเทศน์โปรดพ่อแม่ญาติพี่น้องก่อนลาสิกขานั้น นอกจากจะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติตามแบบแผนโบราณแล้วยังเป็นการพัฒนาตนเองในด้านปัญญาสำหรับพระบวชใหม่ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). วันเข้าพรรษา. เรียกใช้เมื่อ 13 กันยายน 2562 จาก https://www.m-culture.go.th/mculture_th60/download/H3.pdf.
- จ. เปรียญ. (2518). *ประเพณีและพิธีมงคลไทย*. กรุงเทพมหานคร:ธรรมบรรณาการ.
- นฤดี น้อยศิริ. (ม.ป.ป.). *คู่มือการบวช*. พระนครศรีอยุธยา: กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- ผจงจิตต์ อธิคนันทะ. (2543). *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (มปป.). *หลักการและวิธีการเทศนา*. กรุงเทพมหานคร: วัดประยุรวงศาวาส.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2557). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด
- พระมหาอเนก มหคฺชปญฺโญ (พัฑฺธโสง). (2556). การศึกษาวิเคราะห์การล่วงละเมิดพระพุทธานุญาตของภิกษุณีพคคีย. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา*, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมปราชญ์ อัมมะพันธ์. (2536). *ประเพณีและพิธีกรรมในวรรณคดี*. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พริ้นติ้ง
เฮ้าส์.

สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2547). *การหล่อเทียนพรรษา*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

หลวงพ่อดัตตชีโว. (2561). บวชในช่วงเข้าพรรษา ได้อย่างไร. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2562 จาก
www.dhammadownload.com/blog/2012/07/07/บวชเข้าพรรษา-ได้อย่างไร.

OK NATION. (2552) . วัน เข้า พ ร ร ช า . เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2562
จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=463759>